

آگاهی بخشی در زمینه معلولیت

Photo:www.alephba.org

برای والدین سخت‌ترین چیز این است که بشنوند فرزندشان معلولیت ذهنی یا فیزیکی دارد. این موضوع ممکن است هولناک باشد؛ پیش از آن فکر می‌کردید فرزندتان فقط کمی کندتر از هم‌سن‌وسال‌هایش است. در چنین شرایطی طبیعی است که دلتان بشکند و گرفتار وحشتی عمیق شوید. وقتی به این فکر می‌کنید که می‌بایست سال‌های طولانی پیش رو را از کسی مراقبت کنید که به‌تنهایی از پس زندگی‌اش بر نمی‌آید یا معلولیت ذهنی دارد و نمی‌تواند ارتباط موثری با جامعه داشته باشد، وحشت می‌کنید. بعد از فروکش کردن احساس ترس، ممکن است احساس گناه گریبان‌تان را بگیرد. از خودتان می‌پرسید: آیا این نتیجه کارهایی است که زمان بارداری انجام داده‌ایم؟ اصلاً چرا در دنیا باید این اتفاق برای فرزند ما بیفتد؟

گفتگو با والدینی که فرزندان معلول دارند، پیوستن به گروه‌های حمایتی و شرکت دادن فرزندتان در برنامه‌های آموزشی بسیار مفید است. می‌توانید با خواندن مطالب مفید، درباره معلولیت بیشتر بیاموزید و بهترین کار را برای فرزندتان انجام دهید.

برابری

تفاوتی ندارد که فرزندتان چه نوع معلولیتی دارد؛ در حال ناگزیرید با این واقعیت روبرو شوید و با مشکلات غیرقابل‌پیش‌بینی پیش رو کنار بیایید. کودکان معلول به‌سرعت یاد می‌گیرند چگونه از پس زندگی برآیند و از زندگی‌شان لذت ببرند. کودک معلول، مانند هر کودک دیگری، سعی می‌کند کاری که می‌خواهد، انجام دهد و نداشته‌اش یک دست یا نشستن روی ویلچر مانعش نمی‌شود. اگر تشویق‌شان کنید و این باور را در آنان تقویت کنید که با دیگران برابرند و می‌توانند در زندگی‌شان خودکفا باشند، در آینده زندگی پرثمری خواهند داشت.

کودک معلولتان را در برنامه‌هایی شرکت دهید که در آنها می‌تواند چیزهای جدیدی یاد بگیرد و تجربیات جدیدی کسب کند. تا جایی که ممکن است تشویق‌شان کنید و از دلسوزی بپرهیزید. دلسوزی بدترین کاری است که می‌توان انجام داد. این کودکان به دلسوزی‌تان نیازی ندارند، بلکه به عشق و تشویق نیاز دارند؛ پس اگر کودک معلولتان را تماشا می‌کنید که ساعت‌ها برای غلبه بر مانعی تلاش می‌کند، یادتان باشد که نباید بغضتان بترکد. کودک را تشویق کنید، برای اشک ریختن به اتاق دیگری بروید و سپس برگردید و فرزندتان را برای تلاش بیشتر دوباره تشویق کنید.

فناوری امروز به افراد معلول این امکان را می‌دهد که مدارج دانشگاهی را به‌صورت آنلاین طی کنند. این بدین معناست که بسیاری از این افراد تحصیلات عالی دارند و هیچ دلیلی وجود ندارد هنگامی که کاندیدای به‌دست آوردن شغلی هستند، خواهان فرصت برابر نباشند.

اغلب اوقات این افراد می‌خواهند با آنها مانند سایر مردم رفتار شود. با وجود این که بسیاری از مردم نمی‌توانند کمکی به افراد معلول کنند، رفتارشان در برابر معلولان متفاوت است. هنگامی که شما در مزایده شرکت می‌کنید، ممکن است با فردی معلول رقابت کنید؛ هنگامی که برای دریافت خدمات با شرکتی تماس می‌گیرید، نمی‌دانید صاحب آن شرکت معلول است یا نه؛ یا هنگامی که از موتورهای جستجو استفاده می‌کنید چطور می‌توانید اطمینان داشته باشید که طراح و توسعه‌دهنده آن سایت معلول نبوده؟

افراد دارای معلولیت دقیقه شبیه من و شما هستند؛ به‌خوبی تحصیل کرده‌اند و برای عمل به وظایفشان در محیط‌های کاری توانایی‌های لازم را دارند. پس چرا با آنها متفاوت رفتار کنیم؟ آیا سزاوار فرصت‌های برابر نیستند و استحقاق این را ندارند که با آنها مانند سایر افراد جامعه رفتار شود؟ این چیزی است که برنامه‌های آگاه‌سازی در امریکا و سراسر دنیا تلاش می‌کنند به آن نایل شوند.

برنامه‌ها

برنامه‌هایی وجود دارد که شرکت در آنها باعث می‌شود کودک مهارت یاد بگیرد. ممکن است به نبوغ فرزندتان در زمینه کامپیوتر یا توانایی‌اش در حل مسایل ریاضی و فنی پی ببرید. هرگز برای شرکت دادن فرزندتان در برنامه‌های آموزشی‌ای که حدس می‌زنید در آنها استعداد دارد درنگ نکنید. اگر او خودش را باور داشته باشد و تشویق شود، هیچ دلیلی ندارد که در یکی از آن برنامه‌ها پیشرفت نکند. ممکن است بتواند ساختن جعبه را یاد بگیرد یا بتواند وسایل الکتریکی را تعمیر کند. این مهارت‌ها باعث می‌شوند او باور کند می‌تواند کارهای مهمی انجام دهد و در نهایت می‌تواند شغل مناسبی پیدا کند و مستقل شود.

برنامه‌های آشنایی با معلولیت باید گسترش یابند تا صاحبان مشاغل به این باور برسند که اگر شخصی معلول است، به این معنا نیست که کارش را نمی‌تواند به‌خوبی انجام دهد.

قوانین

همه مردم سزاوارند از حقوق برابر برخوردار شوند. بنابراین وضع قوانین مناسب، برای رفع هرگونه تبعیض لازم به نظر می‌رسد. به‌عنوان مثال در برخی کشورها، به‌منظور رعایت حقوق معلولان، قوانین استخدامی وجود دارد که از معلولان حمایت می‌کند. دولت موظف است اطمینان حاصل کند که فرصت‌های برابر برای معلولان در جامعه وجود دارد و شرایطی به‌وجود آورد که معلولان از همه خدمات دولتی نظیر آموزش و پرورش، حمل‌ونقل، خدمات اجتماعی و رای‌گیری بهره‌مند شوند. قوانین الزام‌آوری وجود دارد که وسایل حمل‌ونقل عمومی نظیر مترو و قطار و اتوبوس را مناسب استفاده معلولان می‌گرداند. بسیاری از اتوبوس‌ها و متروها طوری طراحی می‌شوند که معلولان به‌سادگی بتوانند از آنها استفاده کنند. فضاهای عمومی مانند رستوران‌ها، فروشگاه‌ها، هتل‌ها، سالن‌های نمایش، مدارس، مراکز پزشکی و تفریحی و پناهگاه‌های بی‌خانمان‌ها قانوناً باید از سهولت دسترسی برای معلولان برخوردار باشند، در خدمات‌رسانی به معلولان تبعیضی نداشته باشند و قادر باشند به‌شکلی موثر با کسانی که در شنوایی، تکلم و بینایی مشکل دارند ارتباط برقرار کنند. شرکت‌ها و افرادی که در زمینه تهیه مسکن فعالیت می‌کنند می‌بایست بدون هیچ‌گونه تبعیضی به معلولان خدمات‌رسانی کنند.

قوانین مربوط به حقوق معلولان در برخی کشورها مصوب شده‌اند تا افراد معلول مشمول فرصت‌های برابر با دیگران باشند. در این کشورها هرگونه رفتار تبعیض‌آمیز در قبال معلولان و زیر پا گذاشتن هر یک از قوانینی که به آن اشاره کردیم به‌معنی قانون‌شکنی است.

استراتژی‌های آشنایی با معلولیت

پذیرش دانش‌آموزان معلول در مدارس عادی آشکارترین راه پذیرش معلولان در جامعه است. بهترین روش برای آموزش افراد شروع آموزش در سن پایین است؛ چراکه کودکان کمتر تحت تاثیر باورهای رایج‌اند و آمادگی بیشتری برای آموزش دیدن دارند. در بسیاری مدارس محیطی فراهم شده که کودکان معلول در کنار دیگر کودکان آموزش ببینند. این باعث می‌شود معلولان در جامعه پذیرفته شوند و با آن بیگانه نباشند و نیز امکان تعامل دانش‌آموزان معلول با دیگر دانش‌آموزان فراهم می‌شود.

در مقابل، فعالیت مدارس ویژه معلولان نیز لازم و ارزشمند است؛ زیرا در برخی شرایط مدارس معمولی نمی‌توانند نیازهای معلولان را تامین کنند. باوجود این‌که به چنین کودکانی، به‌دلیل نیازهای ویژه‌شان، خدمات متفاوتی ارائه می‌شود، آنها نباید احساس کنند انسان‌های متفاوتی هستند.

خارج از محدوده کلاس و مدرسه فرصت‌های بسیاری وجود دارد که نشان‌دهنده اجرای عملی استراتژی‌های آشنایی با معلولیت است. یک مثال خوب در این مورد رقابت‌های پارالمپیک است. کسانی که با این رقابت‌ها آشنایی دارند، می‌دانند افراد معلول می‌توانند نهایت توانایی‌های انسانی را به‌نمایش بگذارند. آنها به‌معنی واقعی کلمه ورزشکارند. معلولان روی ویلچر در مسابقات تینیس و بسکتبال با هم رقابت می‌کنند و افراد دچار نقص عضو در مسیر مسابقه می‌دوند. معلولان با غلبه بر محدودیت‌هایشان بهترین موفقیت‌های ورزشی را به‌نمایش می‌گذارند. این تصور که معلولان فقط در کارهای فیزیکی بسیار ساده می‌توانند موفق باشند بسیار ساده‌انگارانه است.

همچنین داوطلبان بسیاری برای ارتقای آگاهی عمومی در زمینه معلولیت فعالیت می‌کنند. همه‌ساله هنرمندان محبوب، ورزشکاران سازمان‌های بشردوست، گروه‌های مدنی و بسیاری دیگر فعالیت‌هایی انجام می‌دهند تا توجه مردم و رسانه‌ها را به موضوع معلولیت جلب کنند.

برنامه‌های آشنایی با معلولیت

ممکن است بخواهید به مردم جامعه کمک کنید، ولی راه درست را ندانید. افزایش دانشتان درباره آنچه «برنامه آشنایی با معلولیت» نامیده می‌شود، یا کمک به پیشبرد این برنامه در جامعه، یکی از راه‌هایی است که از طریق آن می‌توانید به هموعان خودتان کمک کنید. این برنامه‌ها استراتژی متفاوتی دارند. برنامه‌های آشنایی با معلولیت در راستای افزایش درک مردم از شرایط و مشکلات معلولان است. این برنامه‌ها بر آموزش نونهالان تاکید می‌کنند. کودکان در مواجهه با افراد دارای معلولیت فیزیکی شدیداً تحت تاثیر قرار می‌گیرند و لازم است برای تعامل با این افراد آموزش‌های لازم را ببینند. همه برنامه‌های آشنایی با معلولیت فضای مناسبی می‌سازند تا کودکان بدانند چطور باید با معلولان رفتار کرد.

افرادی که در رشته مدیریت سلامت تحصیل می‌کنند باید کاملاً شایسته فعالیت در این برنامه‌ها باشند، چون می‌بایست در مورد مشکلاتی که معلولان با آنها مواجه‌اند دانش کافی داشته باشند. مترجمان حرفه‌ای هم می‌توانند با معرفی این برنامه‌ها به فرهنگ‌ها و ملیت‌های متفاوت کمک بزرگی به پیشرفت این برنامه‌ها بکنند.

از سال ۸۸۹۱ هرساله در هفته‌ای به‌نام «هفته آشنایی با معلولیت» داوطلبان و پشتیبان‌ها طیف وسیعی از معلولیت‌ها را تحت پوشش برنامه قرار می‌دهند. تامین مالی این برنامه‌ها بر عهده پشتیبان‌هاست؛ زیرا باوجود این واقعیت که مردم داوطلبانه و بدون دستمزد همکاری می‌کنند، برای پیشبرد برنامه‌ها و رسیدن به اهداف موردنظر موارد فراوانی نیاز به پول دارد؛ مثل انتشار بروشورها و جزوات کوچک و مانند آن. همه افراد می‌توانند به پیشبرد این برنامه‌ها کمک کنند. بنابراین با هر تخصص و شغلی می‌شود بخشی از برنامه آشنایی با معلولیت بود.

برنامه‌های آشنایی با معلولیت در مدارس

مناسب‌ترین فرصت آموزش برای کودکان محصل کم‌سن‌وسال وجود دارد. معلمان و مربیان، با اتکا به برنامه‌های آشنایی با معلولیت در مدارس، رفتار درست با معلولان را به کودکان آموزش می‌دهند و این یکی از موضوعات بسیار مهمی است که به دانش‌آموزان کم‌سن‌وسال می‌توان آموزش داد.

روش‌های گوناگونی برای اجرای برنامه آشنایی با معلولیت در مدارس وجود دارد. یکی از روش‌های بسیار رایج، همکاری مدارس با سازمان‌هایی است که تمرکزشان را بر برنامه‌های مرتبط با معلولیت قرار داده‌اند. به‌عنوان مثال در ایالات متحده *MBA online* *programs for social sciences* به‌طور منظم در مدارس سخنرانی‌های آموزشی با موضوع آشنایی با معلولیت و برابری فرصت‌های اجتماعی ترتیب می‌دهد.

روش دیگر، برنامه‌هایی است که در خود مدرسه اجرا می‌شود، به‌ویژه در مدارسی که تعداد بسیاری دانش‌آموز دارای معلولیت دارند. مدارس می‌توانند در ساعت‌های آموزشی ویژه به سایر دانش‌آموزان درباره نحوه رفتار درست با دانش‌آموزان معلول آموزش دهند.

برنامه‌های آشنایی با معلولیت در مدارس، بسته به این که درباره چه نوعی از معلولیت‌اند، حدود و شمول متفاوتی دارند. با وجود این، مواردی به‌عنوان اصول برنامه‌های آشنایی با معلولیت در بیشتر این برنامه‌ها مشترک است:

۱- درک مفهوم معلولیت، و آموزش این که معلولیت بازتاب‌دهنده شخصیت افراد نیست

۲- ارتباط با افراد دارای معلولیت

۳- آشنایی با انواع معلولیت به‌خصوص گونه‌هایی از معلولیت که احتمال دارد بین دانش‌آموزان کم‌سن‌وسال وجود داشته باشد

۴- آشنایی با مفهوم برابری اجتماعی صرف‌نظر از ناتوانی‌ها.

هم مدرسه‌ها و هم سازمان‌های مربوط می‌بایست در مورد برنامه‌های آشنایی با معلولیت ابتکار عمل داشته باشند. همچون سازمان‌های دیگر اجتماعی، که در حوزه‌های مربوط به خود بسیار جسورانه اقدام می‌کنند، فعالان برنامه آشنایی با معلولیت باید برای ارتقای برنامه‌های آموزشی و اجتماعی همین‌گونه عمل کنند.

راه‌های بسیاری برای آموزش در این باره در مدارس وجود دارد؛ به‌عنوان مثال در کلاس‌ها می‌توان ساعاتی برای معرفی معلولان مشهور اختصاص داد. موفقیت‌های تحسین برانگیز امثال فرانکلین روزولت سیاستمدار، استفن هاکنینگ فیزیکدان و استیوی واندر موزیسین، با وجود ناتوانایی‌های نسبی‌شان و دید غیرمنصفانه‌ای که بعضی افراد جامعه نسبت به چنین اشخاصی دارند، مسلماً بسیار باارزش و الهام‌بخش است. فیلم‌های رایگان فراوانی هم به‌صورت آنلاین وجود دارند که موفقیت‌های افراد معلول را به‌تصویر کشیده‌اند. همچنین گفتگو درباره مشاغل که معلولیت مانعی برای انجامشان ایجاد نمی‌کند ممکن است مفید باشد.

معلمان می‌توانند با بحثی هدایت‌شده چگونگی رفتار درست با معلولان را به کودکان آموزش دهند. کودکان در مورد این نوع دستورالعمل‌ها توانایی درک بالاتری دارند، به‌شرطی که به‌خوبی این درس‌ها را تحویلشان دهیم.

برای آموزش نحوه تعامل و یاری به معلولان و افراد دارای محدودیت‌های فیزیکی، خوب است امکانی در مدرسه فراهم شود که بچه‌ها در راه رفتن به نابینایان کمک کنند و ویلچر افراد دارای نقص عضو را حرکت دهند.

مدارس، به‌عنوان راهنمای اصلی دانش‌آموزان، می‌بایست طوری عمل کنند که کودکان آگاهی‌های مهم اجتماعی را کسب کنند تا بعدها به‌عنوان بزرگسالان مسوول رسماً به اجتماع بپیوندند. تاکنون این برنامه‌ها موجب شده شمار بیشتر و بیشتری از جوانان به افراد دارای معلولیت توجه نشان دهند. اگر برنامه‌های آشنایی با معلولیت در مدارس امروزی وجود نداشت، روند رو به بهبود مراقبت و پذیرش معلولان در اجتماع ممکن نمی‌شد. امید است در سال‌های آتی، همگام با رشد درک پزشکی از مقوله معلولیت و در راستای تغییر اولویت‌ها از مسایل پیش‌پاافتاده به مشکلات اجتماعی مهم‌تر، راه‌های جدیدی برای توجه به معلولان و مراقبت از آنان ایجاد شود.